

Надія І. Пилипів*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ

У статті обґрунтовано концептуальні засади стратегічного управління розвитком підприємництва та регіональних інноваційних екосистем на основі авторської концепції архітектури стратегічної взаємодії. Актуальність дослідження зумовлена переходом від управління окремими організаціями до стратегічної координації взаємодії мережі взаємопов'язаних учасників, а також потребою України у формуванні стійких механізмів інноваційного відновлення регіонів. На основі порівняльного, системного та структурно-логічного аналізу узагальнено еволюцію наукових підходів до стратегічного управління, підприємництва, національних і регіональних інноваційних систем та екосистемного підходу. Виявлено наукову прогалину, що полягає у відсутності цілісного концептуального підходу до стратегічного управління взаємодією учасників регіональної інноваційної екосистеми. У дослідженні сформульовано авторське визначення архітектури стратегічної взаємодії як концептуально-методологічної конструкції організації стратегічної взаємодії учасників регіональної інноваційної екосистеми, яка визначає принципи, структуру, ролі, взаємозв'язки та механізми координації їхньої діяльності. Розроблено модель архітектури стратегічної взаємодії, що інтегрує стратегічні цілі, учасників, принципи, інформаційні, організаційні, інституційні, економічні та інноваційні механізми, результати, адаптаційний контур і враховує вплив зовнішнього середовища. Обґрунтовано механізм реалізації концепції, який охоплює визначення стратегічних цілей, ідентифікацію учасників та їхніх ролей, формування механізмів взаємодії, оцінювання результативності й адаптацію. Наукова новизна полягає у розробленні концепції архітектури стратегічної взаємодії, у межах якої стратегічна взаємодія розглядається як системоутворюючий чинник стратегічного управління розвитком регіональної інноваційної екосистеми. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованої концепції під час розроблення регіональних стратегій, програм підтримки підприємництва, інноваційних платформ, механізмів партнерства та систем стратегічної координації інноваційного розвитку.

Ключові слова: стратегічне управління; підприємництво; регіональна інноваційна екосистема; архітектура стратегічної взаємодії; інновації; стратегічне партнерство; регіональний розвиток.

Рис. 2. Табл. 1. Літ. 20.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-301-113-122

ORCID: 0000-0001-9458-0218

Nadiya Pylypiv

CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR STRATEGIC MANAGEMENT OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT AND REGIONAL INNOVATION ECOSYSTEMS

The article substantiates the conceptual foundations of the strategic management of entrepreneurship development and regional innovation ecosystems based on the author's concept of strategic interaction architecture. The relevance of the study is determined by the transition from man-

* Head of the Department of Entrepreneurship, Trade and Applied Economics, Director of the Educational and Research Center for Entrepreneurship, Innovation and International Cooperation, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ukraine. Visiting Scholar, MIT Sloan School of Management, Massachusetts Institute of Technology, USA.

aging individual organisations to the strategic coordination of interaction within networks of inter-dependent actors, as well as by Ukraine's need to establish resilient mechanisms for innovation-driven regional recovery. Comparative, systemic, and structural-logical analysis was employed to synthesise the evolution of strategic management, entrepreneurship, national and regional innovation systems, and the ecosystem approach. The study identifies a research gap related to the absence of a comprehensive conceptual framework for the strategic management of interaction among regional innovation ecosystem actors. Strategic interaction architecture is defined as a conceptual and methodological framework for organising strategic interaction among regional innovation ecosystem actors by determining the principles, structure, actor roles, relationships, and coordination mechanisms of their activities. A model of strategic interaction architecture is developed that integrates strategic goals, ecosystem actors, principles, informational, organisational, institutional, economic, and innovation mechanisms, outcomes, an adaptation loop, and the influence of the external environment. An implementation mechanism is substantiated, including strategic goal setting, identification of actors and their roles, formation of interaction mechanisms, performance assessment, and adaptation. The scientific novelty lies in developing the concept of strategic interaction architecture, within which strategic interaction is considered a system-forming factor in the strategic management of regional innovation ecosystem development. The findings can be applied in developing regional strategies, entrepreneurship support programmes, innovation platforms, partnership mechanisms, and systems for the strategic coordination of innovation development.

Keywords: strategic management; entrepreneurship; regional innovation ecosystem; strategic interaction architecture; innovation; strategic partnership; regional development.

Peer-reviewed, approved and placed: 06.07.2026

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний етап соціально-економічного розвитку характеризується прискоренням цифрової трансформації, стрімкими технологічними змінами, посиленням глобальної конкуренції та зростанням ролі знань як ключового ресурсу формування інноваційної цінності й забезпечення довгострокових конкурентних переваг. За таких умов розвиток підприємництва дедалі меншою мірою визначається внутрішнім потенціалом окремого підприємства і дедалі більшою — якістю інституційного середовища, у межах якого здійснюється взаємодія бізнесу, університетів, наукових установ, органів державної влади та місцевого самоврядування, інвесторів, інститутів інноваційної інфраструктури й громадянського суспільства.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Теоретичне підґрунтя дослідження сформувалося в межах кількох взаємопов'язаних наукових напрямів. Класична школа стратегічного управління заклала методологічні основи довгострокового цілевизначення, стратегічного вибору та адаптації організацій до змін зовнішнього середовища [1-4].

Системне бачення інноваційного розвитку сформувалося у працях К. Фрімена та Б.-О. Лундвалля, які обґрунтували визначальне значення інституційних зв'язків, процесів навчання та обміну знаннями у функціонуванні національних інноваційних систем [5; 6]. Подальший розвиток цього підходу пов'язаний із працями П. Кука, який переніс зазначену логіку на регіональний рівень, розглядаючи регіон як простір концентрації інноваційних взаємодій і формування регіональних інноваційних систем [7, с. 365-382].

Теоретичні засади підприємництва започатковані працями Й. Шумпетера, який розглядав підприємця як носія інновацій і суб'єкта

реалізації «нових комбінацій», що забезпечують структурні зміни економіки [8, с. 65-94]. Подальший розвиток теорії підприємництва поступово змістив акцент із особистості підприємця на інституційне та мережеве середовище його діяльності. Важливим етапом розвитку цього напрямку стала модель Triple Helix, яка розкрила взаємопроникнення функцій університету, бізнесу та держави й обґрунтувала визначальне значення їхньої постійної взаємодії для створення та поширення інновацій [9, с. 109-123].

Екосистемний підхід набув самостійного наукового значення після праць Дж. Мура, який запропонував розглядати конкуренцію та співпрацю як процес коєволюції учасників бізнес-екосистеми [10, с. 75-86]. Р. Аднер визначив екосистему як структуру взаємозалежностей, у якій створення ціннісної пропозиції залежить від узгодженості позицій і дій партнерів [11, с. 39-58]. О. Гранстранд і М. Гольгерссон узагальнили сучасні підходи до трактування інноваційної екосистеми, інтегрувавши в її межах акторів, артефакти, інституції та взаємодоповнюваність ресурсів [12].

Подальший розвиток досліджень підприємницьких екосистем відображено у працях Д. Ізенберга, який наголосив, що ізольовані інструменти підтримки не забезпечують формування підприємницького середовища без взаємопов'язаної системи політики, фінансування, культури, людського капіталу, ринків та інститутів підтримки [13, с. 40-50]. Е. Стам розвинув цей підхід, пов'язавши системні умови функціонування підприємницької екосистеми та її інституційне середовище з рівнем підприємницької активності й створенням суспільної цінності [14, с. 1759-1769; 15, с. 809-832].

У вітчизняній економічній науці вагомий внесок у дослідження інноваційного розвитку та екосистемної взаємодії зроблено в Національній доповіді «Інноваційна Україна 2020», у якій обґрунтовано необхідність переходу до моделі розвитку, заснованої на використанні науково-технологічного та інноваційного потенціалу держави [16, с. 18-25]. І. Підоричева систематизувала витоки та сучасні трактування інноваційної екосистеми, визначивши її як відкрите динамічне мережеве середовище [17, с. 54-92]. Н. Якушева обґрунтувала теоретичні засади формування екосистеми інноваційного підприємництва та її інфраструктурного забезпечення [18, с. 35-66]. І. Репіна та Н. Якушева запропонували трикластерну модель організації бізнес-процесів такої екосистеми [19, с. 376-381], а О. Гребешкова та М. Каряка розкрили взаємозв'язок стратегічного підприємництва, цифрової трансформації та екосистемних інновацій в Україні [20, с. 233-247].

Проведений аналіз засвідчує, що сучасні дослідження сформували вагоме теоретичне підґрунтя для розуміння закономірностей розвитку підприємництва, інноваційних систем та регіональних інноваційних екосистем. Водночас проблема стратегічного управління взаємодією учасників регіональної інноваційної екосистеми як цілісної системи залишається недостатньо розробленою. Зокрема, відсутній концептуальний підхід, який інтегрував би стратегічні цілі, ролі учасників, принципи взаємодії, механізми координації, інструменти адаптації та систему зворотного зв'язку в єдину архітектуру стратегічної взаємодії. Саме усунення

цієї наукової прогалини зумовлює необхідність розроблення авторської концепції архітектури стратегічної взаємодії як концептуальної основи стратегічного управління розвитком підприємництва та регіональної інноваційної екосистеми.

Формулювання цілей дослідження (мета статті). Метою статті є розроблення та теоретичне обґрунтування авторської концепції архітектури стратегічної взаємодії як концептуальної основи стратегічного управління розвитком підприємництва та регіональної інноваційної екосистеми, а також розроблення її концептуальної моделі й механізму реалізації.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Результати проведеного дослідження дали змогу сформуванню авторську концепцію архітектури стратегічної взаємодії учасників регіональної інноваційної екосистеми. Її теоретичним підґрунтям стала інтеграція положень стратегічного управління, теорії підприємництва, теорії інноваційних систем та екосистемного підходу, що дало можливість узагальнити існуючі наукові підходи до організації взаємодії учасників інноваційного розвитку та сформуванню цілісного концептуального бачення стратегічного управління такою взаємодією.

Проведений аналіз засвідчив, що в сучасній науковій літературі організація взаємодії учасників інноваційного розвитку розкривається через низку взаємопов'язаних понять, кожне з яких відображає окремий аспект функціонування регіональної інноваційної екосистеми. Так, структура характеризує склад учасників та систему формалізованих зв'язків між ними; мережевий підхід акцентує увагу на характері, інтенсивності та конфігурації взаємозв'язків; механізм визначає способи координації, узгодження інтересів і реалізації управлінського впливу; екосистемний підхід розглядає середовище, у межах якого відбувається спільне створення інноваційної та суспільної цінності.

Незважаючи на вагомий внесок зазначених підходів у розвиток теорії стратегічного управління та інноваційних екосистем, жоден із них окремо не забезпечує комплексного пояснення логіки стратегічної взаємодії між учасниками регіональної інноваційної екосистеми. Вони переважно характеризують окремі структурні, мережеві, інституційні чи управлінські аспекти взаємодії, однак не інтегрують їх у цілісну систему стратегічного управління. Саме це зумовило необхідність розроблення авторської концепції архітектури стратегічної взаємодії, яка поєднає зазначені підходи в єдину концептуальну конструкцію.

Під архітектурою стратегічної взаємодії пропонується розуміти концептуально-методологічну конструкцію організації стратегічної взаємодії учасників регіональної інноваційної екосистеми, яка визначає принципи, структуру, стратегічні ролі, взаємозв'язки та механізми координації їхньої діяльності з метою досягнення довгострокових цілей розвитку підприємництва та регіону. Такий підхід забезпечує узгодження стратегічних інтересів, ресурсів, компетентностей і дій усіх учасників екосистеми, формуючи передумови для створення довгострокової економічної, інноваційної та суспільної цінності.

На відміну від традиційного розуміння структури інноваційної екосистеми, яке переважно акцентує увагу на складі її учасників і системі

зв'язків між ними, запропонована архітектура відображає логіку організації стратегічної взаємодії. Вона визначає не лише склад суб'єктів та характер їхніх взаємозв'язків, а й стратегічні орієнтири розвитку, принципи побудови взаємодії, розподіл стратегічних ролей, механізми координації та адаптації до змін зовнішнього середовища. Саме комплексне поєднання цих складових відрізняє архітектуру стратегічної взаємодії від традиційних структурних або мережевих.

У запропонованій архітектурі кожний компонент виконує визначену функцію, водночас набуваючи повного змісту лише у взаємодії з іншими елементами системи. Стратегічні цілі визначають напрям розвитку, учасники забезпечують необхідні ресурси, компетентності та інституційну спроможність, принципи встановлюють правила взаємодії, механізми трансформують стратегічні пріоритети в узгоджені управлінські дії, результати характеризують створену економічну, інноваційну та суспільну цінність, а система зворотного зв'язку забезпечує моніторинг, організаційне навчання та адаптацію архітектури до нових викликів.

Отже, архітектура стратегічної взаємодії розглядається як концептуальна основа стратегічного управління розвитком регіональної інноваційної екосистеми. Її функціонування ґрунтується на системі взаємопов'язаних принципів, які визначають засади організації стратегічної взаємодії, узгодження інтересів учасників та координацію їхньої діяльності. Саме ці принципи формують методологічний фундамент запропонованої архітектури, забезпечують її цілісність, адаптивність і стратегічну спрямованість. Систематизацію основних принципів архітектури стратегічної взаємодії наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Принципи архітектури стратегічної взаємодії, розроблено автором

№	Принцип	Зміст принципу
1.	Системність	узгоджене формування цілей, ролей, механізмів і результатів як елементів єдиної системи
2.	Стратегічна узгодженість	поєднання інтересів учасників зі спільними довгостроковими пріоритетами регіону
3.	Партнерство і довіра	взаємна відповідальність, передбачуваність дій і готовність до спільного створення цінності
4.	Відкритість і прозорість	доступність інформації, зрозумілі правила участі та підзвітність управлінських рішень
5.	Адаптивність і навчання	здатність змінювати ролі, механізми й інструменти відповідно до нових викликів
6.	Взаємовигідність і синергія	формування цінності для окремих учасників одночасно зі створенням суспільного ефекту

Запропоновані принципи визначають концептуальні засади функціонування архітектури стратегічної взаємодії, однак їх практична реалізація можлива лише за умови інтеграції в цілісну систему стратегічного управління. Саме взаємозв'язок стратегічних цілей, учасників, принципів, механізмів взаємодії, результатів і процесів адаптації забезпечує цілісність архітектури та її здатність ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Концептуальне відображення такої інтеграції представлено в авторській моделі архітектури стратегічної взаємодії рис. 1).

Модель охоплює шість взаємопов'язаних компонентів. Перший компонент — стратегічні цілі розвитку підприємництва та регіональної інноваційної екосистеми: економічне зростання, інноваційний розвиток, конкурентоспроможність, соціальна цінність і сталість. Цілі є вихідною точкою архітектури та визначають стратегічні орієнтири розвитку, а також критерії оцінювання її результативності.

Рис. 1. Авторська модель архітектури стратегічної взаємодії в регіональній інноваційній екосистемі, розроблено автором на основі [11-15; 17-20]

Другий компонент становлять учасники екосистеми: підприємства різного масштабу, органи державної влади й місцевого самоврядування, університети та наукові установи, інвестори й фінансові організації, інститути інноваційної інфраструктури, громадські організації та інститути розвитку. Їхня участь розглядається не як формальна присутність, а як виконання визначених стратегічних ролей у досягненні спільних цілей розвитку.

Третій компонент — принципи взаємодії, які визначають правила співпраці, забезпечують узгодження інтересів учасників, підтримують довіру, прозорість, взаємне навчання та здатність системи до адаптації, а також зменшують ризик опортуністичної поведінки.

Четвертий компонент охоплює механізми стратегічної взаємодії. Інформаційні механізми забезпечують обмін даними й знаннями; організаційні — спільне планування, проектне управління та діяльність координаційних органів; інституційні — формування правил, стандартів і регламентів; економічні — фінансування, інвестування, розподіл ресурсів і програми підтримки; інноваційні — проведення спільних досліджень, комерціалізацію результатів і трансфер технологій.

П'ятий компонент відображає результати взаємодії: створення інноваційних продуктів і послуг, зростання підприємницької активності, підвищення конкурентоспроможності регіону, залучення інвестицій, розвиток людського капіталу та формування соціально-економічної цінності. Оцінювання результативності доцільно здійснювати як на рівні окремих учасників, так і регіональної інноваційної екосистеми загалом.

Шостий компонент — зворотний зв'язок і адаптація. Моніторинг досягнення стратегічних цілей, оцінювання якості взаємодії, аналіз нових викликів та коригування ролей і механізмів забезпечують безперервне вдосконалення архітектури та перетворюють її зі статичної моделі на динамічну систему стратегічного управління. На функціонування всіх компонентів впливають зовнішні чинники, зокрема інституційне, ресурсне, інфраструктурне, цифрове й культурне середовище, а також державна політика.

Таким чином, запропонована модель відображає не лише структурну будову архітектури стратегічної взаємодії, а й логіку взаємозв'язків між її основними компонентами, що дає змогу розглядати стратегічну взаємодію як цілісну систему управління розвитком підприємництва та регіональної інноваційної екосистеми. Водночас модель визначає концептуальну структуру архітектури, тоді як її практичне функціонування потребує обґрунтування послідовності управлінських дій, механізмів координації та процедур адаптації. Саме тому наступним етапом дослідження є розроблення механізму реалізації архітектури стратегічної взаємодії, який представлено на рис. 2.

Рис. 2. Механізм реалізації архітектури стратегічної взаємодії регіональної інноваційної екосистеми, розроблено автором

Таким чином, запропонований механізм реалізації архітектури стратегічної взаємодії конкретизує практичну логіку функціонування розробленої концепції та забезпечує її трансформацію із концептуальної моделі в цілісну систему стратегічного управління розвитком підприємництва й регіональної інноваційної екосистеми. На відміну від існуючих підходів, орієнтованих переважно на окремі інструменти підтримки підприємництва або координації діяльності учасників, запропонований механізм інтегрує стратегічні цілі, учасників, принципи, механізми взаємодії, результати та адаптаційний контур у єдиний управлінський цикл, що забезпечує узгодженість управлінських рішень і підвищує адаптивність регіональної інноваційної екосистеми. Практична цінність запропонованої концепції

полягає в можливості її використання органами державної влади та місцевого самоврядування, агенціями регіонального розвитку, університетами, бізнес-об'єднаннями й іншими учасниками регіональних інноваційних екосистем для формування стратегій розвитку, програм підтримки підприємництва, механізмів міжорганізаційної взаємодії та систем моніторингу результативності. Використання запропонованої архітектури та механізму її реалізації створює методологічне підґрунтя для узгодження стратегічних інтересів учасників, підвищення ефективності координації їхньої діяльності та своєчасної адаптації управлінських рішень до змін зовнішнього середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження розроблено авторську концепцію архітектури стратегічної взаємодії як концептуальної основи стратегічного управління розвитком підприємництва та регіональної інноваційної екосистеми. Встановлено, що ефективне функціонування регіональної інноваційної екосистеми потребує узгодження стратегічних цілей, ролей учасників, принципів взаємодії, механізмів координації, оцінювання результативності та адаптації до змін зовнішнього середовища в межах єдиної архітектури стратегічної взаємодії.

Запропоновано концептуальну модель архітектури стратегічної взаємодії, яка інтегрує стратегічні цілі, учасників, принципи взаємодії, п'ять груп механізмів, результати, адаптаційний контур і вплив зовнішнього середовища в єдину систему стратегічного управління розвитком підприємництва та регіональної інноваційної екосистеми.

Обґрунтовано механізм реалізації архітектури стратегічної взаємодії, що охоплює визначення стратегічних цілей, ідентифікацію учасників та їхніх ролей, формування механізмів взаємодії, оцінювання результативності й адаптацію до змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Запропонований підхід забезпечує перехід від фрагментарної взаємодії окремих суб'єктів до цілісної системи стратегічного управління розвитком підприємництва, створюючи теоретичне підґрунтя для узгодження стратегічних інтересів учасників, підвищення результативності використання ресурсів, розвитку партнерських відносин і посилення адаптаційної спроможності регіональних інноваційних екосистем.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням методичного інструментарію оцінювання зрілості архітектури стратегічної взаємодії, формуванням системи кількісних і якісних показників її функціонування, емпіричною апробацією запропонованої моделі в регіонах України та дослідженням особливостей її трансформації в умовах цифровізації, європейської інтеграції й післявоєнного відновлення.

1. Chandler A. D. *Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise*. Cambridge, MA: MIT Press, 1962. 463 p.

2. Ansoff H. I. *Corporate Strategy: An Analytic Approach to Business Policy for Growth and Expansion*. New York: McGraw-Hill, 1965. 241 p.

3. Porter M. E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press, 1985. 557 p.

4. Porter M. E. Clusters and the New Economics of Competition. *Harvard Business Review*. 1998. Vol. 76, No. 6. P. 77-90.
5. Freeman C. *Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan*. London: Pinter, 1987. 155 p.
6. Lundvall B.-E. (Ed.). *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*. London: Pinter, 1992. 342 p.
7. Cooke P. Regional Innovation Systems: Competitive Regulation in the New Europe. *Geoforum*. 1992. Vol. 23, No. 3. P. 365-382. DOI: 10.1016/0016-7185(92)90048-9.
8. Schumpeter J. A. *The Theory of Economic Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1934. 255 p.
9. Etzkowitz H., Leydesdorff L. The Dynamics of Innovation: From National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of University–Industry–Government Relations. *Research Policy*. 2000. Vol. 29, No. 2. P. 109-123. DOI: 10.1016/S0048-7333(99)00055-4.
10. Moore J. F. Predators and Prey: A New Ecology of Competition. *Harvard Business Review*. 1993. Vol. 71, No. 3. P. 75-86.
11. Adner R. Ecosystem as Structure: An Actionable Construct for Strategy. *Journal of Management*. 2017. Vol. 43, No. 1. P. 39-58. DOI: 10.1177/0149206316678451.
12. Granstrand O., Holgersson M. Innovation Ecosystems: A Conceptual Review and a New Definition. *Technovation*. 2020. Vol. 90-91. Article 102098. DOI: 10.1016/j.technovation.2019.102098.
13. Isenberg D. J. How to Start an Entrepreneurial Revolution. *Harvard Business Review*. 2010. Vol. 88, No. 6. P. 40–50.
14. Stam E. Entrepreneurial Ecosystems and Regional Policy: A Sympathetic Critique. *European Planning Studies*. 2015. Vol. 23, No. 9. P. 1759-1769. DOI: 10.1080/09654313.2015.1061484.
15. Stam E., van de Ven A. Entrepreneurial Ecosystem Elements. *Small Business Economics*. 2021. Vol. 56. P. 809-832. DOI: 10.1007/s11187-019-00270-6.
16. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. Київ: НАН України, 2015. 336 с.
17. Підоричева І. Ю. Інноваційна екосистема в сучасних економічних дослідженнях. *Економіка промисловості*. 2020. № 2 (90). С. 54-92. DOI: 10.15407/econindustry2020.02.054.
18. Якушева Н. В. Формування екосистеми інноваційного підприємництва: дис. ... д-ра філософії: 076. Київ: Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2023. 272 с.
19. Репіна І. М., Якушева Н. В. Забезпечення якості бізнес-процесів у трикластерній GSI-моделі екосистеми інноваційного підприємництва. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія :Економічні науки*. 2022. № 6. Т. 2. С. 376-381.
20. Гребешкова О. М., Каряка М. А. Стратегічне підприємництво в Україні: цифрові можливості та екосистемні інновації. *Бізнес Інформ*. 2025. № 2. С. 233-247. DOI: 10.32983/2222-4459-2025-2-233-247.

1. Chandler, A.D. (1962). *Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise*. Cambridge, MA: MIT Press.
2. Ansoff, H.I. (1965). *Corporate Strategy: An Analytic Approach to Business Policy for Growth and Expansion*. New York: McGraw-Hill.
3. Porter, M.E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.
4. Porter, M.E. (1998). Clusters and the New Economics of Competition. *Harvard Business Review*, 76(6), 77-90.
5. Freeman, C. (1987). *Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan*. London: Pinter.
6. Lundvall, B.-E. (Ed.). (1992). *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*. London: Pinter.
7. Cooke, P. (1992). Regional Innovation Systems: Competitive Regulation in the New Europe. *Geoforum*, 23(3), 365–382. [https://doi.org/10.1016/0016-7185\(92\)90048-9](https://doi.org/10.1016/0016-7185(92)90048-9)
8. Schumpeter, J.A. (1934). *The Theory of Economic Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
9. Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (2000). The Dynamics of Innovation: From National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of University–Industry–Government Relations. *Research Policy*, 29(2), 109-123. [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(99\)00055-4](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(99)00055-4)

10. Moore, J.F. (1993). Predators and Prey: A New Ecology of Competition. *Harvard Business Review*, 71(3), 75-86.
11. Adner, R. (2017). Ecosystem as Structure: An Actionable Construct for Strategy. *Journal of Management*, 43(1), 39-58. <https://doi.org/10.1177/0149206316678451>
12. Granstrand, O., & Holgersson, M. (2020). Innovation Ecosystems: A Conceptual Review and a New Definition. *Technovation*, 90-91, 102098. <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2019.102098>
13. Isenberg, D.J. (2010). How to Start an Entrepreneurial Revolution. *Harvard Business Review*, 88(6), 40-50.
14. Stam, E. (2015). Entrepreneurial Ecosystems and Regional Policy: A Sympathetic Critique. *European Planning Studies*, 23(9), 1759-1769. <https://doi.org/10.1080/09654313.2015.1061484>
15. Stam, E., & van de Ven, A. (2021). Entrepreneurial Ecosystem Elements. *Small Business Economics*, 56, 809-832. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00270-6>
16. Heiets, V.M. et al. (Eds.). (2015). *Innovatsiina Ukraina 2020 [Innovative Ukraine 2020]: National Report*. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
17. Pidorycheva, I.Yu. (2020). *Innovatsiina ekosystema v suchasnykh ekonomichnykh doslidzhenniakh [Innovation Ecosystem in Modern Economic Research]*. *Ekonomika promyslovosti*, 2(90), 54-92. <https://doi.org/10.15407/econindustry2020.02.054> [in Ukrainian].
18. Yakusheva, N.V. (2023). *Formuvannia ekosystemy innovatsiinoho pidpriemnytstva [Formation of an Innovative Entrepreneurship Ecosystem] (PhD thesis)*. Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv [in Ukrainian].
19. Riepina, I.M., & Yakusheva, N.V. (2022). Zabezpechennia yakosti biznes-protsesiv u tryklasternii GSI-modeli ekosystemy innovatsiinoho pidpriemnytstva [Business Process Quality Assurance in the Three-Cluster GSI Model of the Innovative Entrepreneurship Ecosystem]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, 6(2), 376-381 [in Ukrainian].
20. Hrebeshkova, O.M., & Kariaka, M.A. (2025). *Stratehichne pidpriemnytstvo v Ukraini: tsyfrovi mozhyvosti ta ekosystemni innovatsii [Strategic Entrepreneurship in Ukraine: Digital Opportunities and Ecosystem Innovations]*. *Business Inform*, 2, 233-247. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-233-247> [in Ukrainian].